

У судовому процесі сторони повинні подати всі відповідні документи з електронним підписом. Електронні документи повинні бути належним чином подані як у друкованому, так і в цифровому вигляді. Це положення поширюється як на надійно та ненадійно підписані документи, так і на електронні документи без підпису.

Список використаних джерел:

1. “Bilişim Suçları Kapsamında Dijital Deliller”. URL: <http://ab.org.tr/ab05/ammotin/134.pdf>
2. Çakır, Hüseyin ve Kılıç, Mehmet Serkan. Adli Bilişim ve Elektronik Deliller. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2014
3. Değirmenci, Olgun. Ceza Muhakemesinde Sayısal (Dijital) Delil. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2014
4. “Dijital Delil”, (5.09.2020). URL: <http://kripteks.com.tr/adli-bilisim/dijital-delil>
5. Göksu, Mustafa. Hukuk Yargılamasında Elektronik Delil (1086 Sayılı HUMK ve 6100 Sayılı HMK Çerçevesinde). Ankara: Adalet Yayınevi, 2011

Цал-Цалко Юлія Юліївна

*Кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЗАГАЛЬНІ АСПЕКТИ ЩОДО ДОКАЗІВ ТА ДОКАЗУВАННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ ШВЕЦІЇ

Основні засади цивільного судочинства Швеції передбачені і регулюються THE SWEDISH CODE OF JUDICIAL PROCEDURE (Шведський кодекс судочинства), який був оприлюднений у 1942 році і набув чинності 1 січня 1948 року [1]. Частина третя THE SWEDISH CODE OF JUDICIAL PROCEDURE закріплює норми щодо доказів у цивільному судочинстві.

Принцип вільної оцінки доказів є чинним принципом у шведському законодавстві, включаючи як отримання доказів, так і їх оцінку, про що зазначено у главі 35 Кодексу. З цього розділу випливає, що суд повинен враховувати все, що сталося відповідно до його «диктатів сумління» і після цього визначити, що було доведено у справі [2], все, що може бути корисним

як доказ у справі, в принципі, може бути представленим на головному слуханні. Іншими словами це означає, що оцінка та збалансування доказів, наявних у справі, залежить від професійного розсуду суду. Принципи існують у Кодексі з 1948 року, але до цього року вони були розроблені в судовій практиці. Принцип *numerus clausus* не застосовується в шведській системі.

Шведський закон цивільного судочинства має лише невелику кількість формальних норм, що регулюють оцінку доказів. Зазвичай суд вважає, що деякі види доказів мають більшу цінність ніж інші. Однак це не зазначено в законі, але впливає з принципів і з судової практики, наприклад, приватному документу може надаватися більше значення, тому що в ньому є логічна переконливість, отже документи, де є справжність, не піддаються сумніву, вони отримують високу цінність як докази. Заява свідка, яка дана під присягою, вважається вагомим доказом, при цьому інформація, надана сторонами та іншими особами, близькими до справи, і під присягою розглядається як слабкі докази. Значення судових та адміністративних рішень як доказів не зазначається в законі, але вони, як правило, вважаються великою цінністю як докази.

У суду є можливість відхилити доказ, у разі коли він встановить, що обставина, яку сторона пропонує довести є неважливою у справі, або пред'явлений доказ є непотрібним чи не повинен мати ніякого ефекту. Суд може також відхилити предмет доказів, якщо докази можна подати іншим способом значно менше клопотливим, чи якщо це залежать від витрат (розділ 7 глави 35). Суд виправдовує таку відмову відповідно до Кодексу, де зазначено загальне зобов'язання суду мотивувати свою відповідь.

У виняткових випадках певні методи доказування є обов'язковими (наприклад, докази є обов'язковими у справах про спадкування щодо волевиявлення заповідача). Хоча за загальним правилом, обов'язку представлення доказів від сторін у шведському законодавстві немає. Однак якщо сторона не надає доказів, які вона зобов'язана надати щоб виграти

справу, то ризикує відхилити свою вимогу, при цьому, для третьої сторони обов'язок представляти докази є, а саме щодо документів і об'єктів для огляду. Суд приймає рішення на основі доказів, наданих сторонами, і він, як правило, не збирає додаткові докази самостійно. При цьому, все ж таки не виключається можливість суду, якщо він визнає за необхідне, організувати подання доказів за власним бажанням. Цивільне судочинство Швеції є змагальним, відповідно сторони несуть відповідальність за представлення матеріалів, які вони хочуть розглянути у своїй справі, і суддя не може приймати рішення щодо будь-яких обставин, на які сторони не посилаються.

Засоби доказування передбачені у шведському законі про цивільне судочинство (розділ 36-40 Кодексу). Доказовими засобами є показання свідків, експертизи сторін та потерпілих осіб, які не є стороною, документальні (письмові) докази, огляди, та висновки експертів. Існують засоби доказування, які не вказані у цих розділах, але все ж є актуальними, оскільки дозволено все, що може вплинути на цінність доказів. У шведському законі немає чітких правил, які зобов'язують суд у його вільній оцінці доказів.

Щодо впровадження електронних доказів у цивільне судочинство Швеції, то вона юридично визнала електронні підписи, коли ЄС прийняв Закон про кваліфіковані електронні підписи, встановлений після прийняття Директиви ЄС у 1999 році. З недавніх пір, впровадження eIDAS в липні 2016 року, ці норми були стандартизовані по всій Європі. Регламент eIDAS означає, що починаючи з липня 2016 року всі компанії в ЄС дотримуються правил електронного підпису, відбулася їх стандартизація по всій Європі.

Юридична модель Швеції є багаторівневою. Так, електронні підписи є прийнятними в суді Швеції, а саме загальноприйнятною є система електронного підпису та ідентифікації, названа Е-ідентифікація (у шведській Е- легітимації), яку використовують багато органів влади, наприклад, податкова адміністрація. Е-легітимація є вихідним пунктом, вважається рівним звичайному підпису. Таким чином, кваліфікований електронний

підпис, розглядається як легальний тип електронного підпису, але це не означає, що електронний підпис, який не стосується QES, не може бути поданий до суду, але для його підтвердження знадобляться додаткові докази. У конкретних випадках доказове значення вирішується за принципом вільної оцінки доказів.

Суди - як і інші органи влади – зобов'язані архівувати публічні документи. Документи можуть бути впорядковані через певний проміжок часу, наприклад записи із слухання в суді можуть бути вилучені через шість тижнів після винесення судом остаточного рішення, до речі, цікавою особливістю є те, що згідно з Шведським кодексом судочинства у випадку, коли судом винесено остаточне рішення, суддя у порядку нагляду має право доповнити своє рішення протягом шести місяців. Відповідно до Кодексу професійної поведінки членів шведської колегії адвокатів, Асоціація, член колегії адвокатів зобов'язана архівувати всі відповідні документи, подані у зв'язку з дорученням, або в оригіналі, або як копії. Однак це не стосується дублікатів, друкованих матеріалів або подібних матеріалів, які без труднощів можна отримати в іншому місці. Архівний період становить десять і більше років, залежно від характеру мандату. Документи, крім оригіналів, які належать клієнтові, можуть архівуватися у фотографічній чи електронній формі [3]. У Швеції немає ніяких конкретних правил, що регулюють електронні документи. Законодавство є нейтральним щодо технологій.

Відносно концепції документу, то в Шведській системі немає єдиної однорідної системи документу. Право на ознайомлення з офіційними документами регламентовано в конкретний спосіб порівняно з процедурними правилами, що регулює можливість доступу до документів та доказів. Письмові докази особливо регламентовані щодо засобів доказування. Таким чином, жодної вирішальної різниці щодо спеціального регулювання не виникає (Глава 38 та 39 Кодексу).

Отже, законодавчої форми немає, яка в цілому застосовується стосовно документів. Як правило, більшість з електронних документів визнається у

судах Швеції, але доказове значення електронних документів не регулюється на законодавчому рівні. Вони оцінюються за принципом вільної оцінки доказів.

Швеція не містить у своєму кодифікованому акті специфічного визначення електронних засобів доказування. Здебільшого їх визначають завдяки широкому тлумаченню поняття доказів, не даючи при цьому окремого визначення, тим самим законодавча неврегульованість сутності та використання електронних доказів створює певні непорозуміння для цивільного судочинства.

Підсумовуючи, слід зазначити, що Шведський процесуальний закон покладається на принципи безкоштовного подання та безкоштовної оцінки доказів. Процедура судової справи Швеції базується на теорії вільних доказів, отже оцінка та збалансування доказів, наявних у справі, залежить від професійного розсуду суду. Суддя з огляду на обставини справи, оцінює їх доказове значення у кожній конкретній справі. У шведському законі немає чітких правил, які зобов'язують суд у його вільній оцінці доказів. Принцип *numerus clausus* не застосовується в чинному законодавстві.

Доказовими засобами у шведському законі є показання свідків, експертизи сторін та потерпілих осіб, які не є стороною, документальні (письмові) докази, огляди, та висновки експертів. Значення судових та адміністративних рішень як доказів не зазначається, але вони, як правило, вважаються великою цінністю як докази. Існують засоби доказування (до яких і можна віднести електронні докази), які не вказані у нормах закону, але все ж є актуальними, оскільки дозволено все, що може вплинути на цінність доказів. Всі докази оцінюються однаково, відсутня різниця в тому, як у шведських судах трактуються електронні докази та інші докази. Немає ніяких конкретних правил, що регулюють електронні документи. Законодавство є нейтральним щодо технологій.

У Швеції вбачається загальний підхід до спрощення вимог та умов, за яких електронний доказ може бути прийнятий та досліджений судом. Вони,

як правило, вважаються допустимими доказами та оцінюються судом в межах принципу вільної оцінки доказів нарівні з іншими засобами доказування.

Список використаних джерел:

1. The Swedish code of judicial procedure [Electronic resource]. –https://www.government.se/49e41c/contentassets/a1be9e99a5c64d1bb93a96ce5d517e9c/the-swedish-code-of-judicial-procedure-ds-1998_65.pdf
2. Evidence in Civil Law – Sweden, Author: Eric Bylander First published 2015 інтернет посилання <http://www.oapen.org/download/?type=document&docid=620458>
3. Council of Europe: The Use of Electronic Evidence in Civil and Administrative Law Proceedings and its effect on the rules of evidence and modes of proof <https://rm.coe.int/1680700298>

Шкорупєєв Дмитро Анатолійович

Суддя Суворовського районного суду м. Одеси, аспірант кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія»

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРЕМЕТА ДОКАЗУВАННЯ ТА КОЛО ДОКАЗІВ У СПРАВАХ ПРО СТЯГНЕННЯ АЛІМЕНТІВ НА ДИТИНУ У НАКАЗНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Щодо визначення предмету доказування взагалі та у справах про стягнення аліментів на дитину, то необхідно зазначити, що у науковій юридичній літературі як правило розглядається дане питання стосовно справ позовного провадження, в якому в повній мірі діє принцип змагальності [1, с.13] та поза увагою залишається визначення предмету доказування та коло доказів у наказному провадженні.

У науці цивільного процесуального права більшість науковців до предмету доказування відносять обставини як матеріально-правового, так і процесуально-правового характеру [2, с. 171]. Така точка зору науковців є повністю виправданою.

Щодо визначення предмета доказування за вимогою про стягнення аліментів на дитини у наказному порядку, то необхідно зазначити, що предмет доказування у наказному провадженні буде різнитися від предмету доказування у інших видів проваджень. При цьому основним критерієм, що